

José María Estrada, Pepe.

Ex-direkteur van het Ex-Instituto de Colonización.

Eén reis was nodig om te ontdekken waar het instituut zich bevond. De tweede reis maakte ik nadaat ik een afspraak met deze meneer had gemaakt. Toen ik aankwam bleek ik eerst op de direkteur van dit departement van het ministerie van landbouw te moeten wachten. Aan het einde van de ochtend wenste die me pas te ontvangen en gaf een toespraak ten beste waar franquisten tranen van ontroering in de ogen van zouden krijgen. "Spanje is altijd in oorlog en altijd al geweest. De armen zijn nooit tevreden, en dat hele gedoe met die kolonisatie heeft alleen maar tot oorlog en ellende geleid. En de huidige positie van Spanje in de EG, is zo slecht omdat nu met de kommunisten", hij bedoelde de socialisten, "de oorlog opnieuw begonnen is, etc." Hij vertrouwde me pas toen ik vertelde dat mijn motieven om met Estrada te spreken geen politieke waren, dat politiek me niet interesseerde en dat ik alleen maar voor m'n onderzoek kwam. Ik wond me hierbij flink op, want na een half uur uiterst rechtse propaganda wil dat wel eens gebeuren, hij moest me kalmeren. Maar ja, hij kon nooit weten met welk doel mensen kwamen. Zonder naar m'n universiteitspapieren te vragen mocht ik nader kennismaken met de ex-direkteur van het instituut.

Ergens midden in het eerste gesprek met deze man zette ik de recorder aan.

Over de onteigening en de apartamiento del Monte de Solferino.

E: Wat ze deden was, conseguirlo al instituto de invalidad (? zeer onduidelijk) in het jaar '28 of 29, en daarna werd de parcelación vanuit Madrid geregeld, dandoles unos lotes complimentaryos a los agricultores quien asisitian, aan de landbouwers die in het dorp waren. En eenmaal in percelen verdeeld, toen maakten ze de waarde op en lieten ze die betalen in 25 jaar. En als ze dat gedaan hadden kregen ze de eigendomspapieren.

Er was een stuk, op de monte, en die werd gegeven aan een grupo sindical, een deel van monte Monbrun. En dit hebben zij verdeeld onderling, en ze verdeelden de kosten en de opbrengst.

De papieren zijn van '32 en eerder, die zijn moeilijk te vinden. Zij hebben, de bezitters van een perceel, die hebben de escrituras publicas.

El surtidor de Pablo, van de gasolina, die heeft de papieren van de communal, van de grupo sindical.

En iedereen heeft eigen eigendomspapieren.

De meerderheid van de papieren bevinden zich in Madrid, want na de oorlog werd alles naar madrid gebracht.

De Onderhandelingsbewijzen bevinden zich in Madrid. De plattegronden hebben we hier.

Het eerste gesprek leverde me niet meer op dan de plattegronden uit een stoffige doos. Lappen papier die ik wel mocht kopiëren. Ik beloofde terug te komen, zou tevoren even bellen, en in aanwezigheid van jongere collega's beloofde hij me z'n best te doen om de eigendomsbewijzen en de papieren van overdracht op te scharrelen.

De tweede keer had hij ze bij zich. Z'n verhaal was ook wat meer open, zie bandje.

Leest de overdrachtspapieren voor, waarvan ik inmiddels een kopie heb. De verdeling vond plaats op 31 januari 1931, en baseert zich op el articulo 3 del Real Decreto Ley de 7 de enero 1927. (zie kopie pag. 1 en 2.) De totale prijs was 899.745 ptas, correspondiendo 800.000 ptas. a la tierra y el resto a mejoras existentes.

Dit laatste is ondermeer het palacio.

Pag. 4: de nummers die in 1970 nog niet betaald waren. Nu, volgens E. zijn ze allemaal afbetaald.

Over het opgeheven Instituto de Colonización: met de autonomieen regeling, behartigt iedere regio haar eigen belangen. Het instituut is hier opgegaan in het ministerie van landbouw voor Cataluña. Te weinig geld over om een instituut draaiende te houden, nu er nauwelijks nog sprake is van aparciamiento.

Over naamswisselingen van het instituut. Een volgende kolonisatiegolf vond plaats in de jaren '40 in Huesca, Ontiñena, met graven van irrigatiekanalen en alles, daarna in Alcolea en zo. Maar op dit moment nauwelijks. Wat er in Alcolea aan de gang is, die terreinen werden in de jaren 70 onteigend. Gekocht door de IRYDA.

Dok in Andalucía wordt niet onteigend.

Monte Julia en Monte Porquet zijn de grote fincas nog, maar onmogelijk om die te herverdelen, want gebrek aan geld en autoriteit. (De Diputación General de Aragón.)

Over het patrimonio: dit was niet onteigend, maar de erfgenamen van de Solferino wilden verkopen.

Andere landbouwwet in 1939, daarna in '70.

Bij die van '39 zijn wel onteigeningen geweest, maar niet in A. In 1970 werd nieuwe jaarprijs vastgesteld voor de mensen die de grond bewerkten zonder eigenaar te zijn, zij konden dus eigenaar worden.

Over de grondprijzen: gestegen vergeleken bij '27.

De lotes in A. vooral nu complementarios, bij aanvang nauwelijks ander grondbezit bij lote-eigenaars.

Hij heeft vanaf '47 bij het instituut gewerkt tot aan zijn pensioen. Werkt nu vrijwillig enige uren per week. Er zijn geen mensen die zijn werk overnemen.

De na-oorlogse jaren: er waren geen grote veranderingen in grondbezit. De eigenaars van voor de oorlog hadden de papieren, als gronden tijdens de oorlog door kollektieven bezet waren, werden ze later weer teruggegeven.

De eigenaar in omstreden gevallen kwam naar het instituut, of naar Madrid, naar het Instituto de la Reforma Agraria, dat later het Instituto Nacional de Colonización werd. Deze de verantwoording uit te zoeken wie de eigenaar was. Als mensen verdwenen waren, de grond hadden achtergelaten en niet betaald hadden, dan werd de grond aan een ander verkocht. Grond moet bewerkt worden.

Zoals in Albalate: alle eigenaars zijn arbeiders en dat waren ze. De grond in Albalate werd al door de mensen bewerkt en daarna kwam de grupo de colonización pas tot stand en werd de grond in percelen verdeeld.

El señor Bajito, el Surtidor, de Pablo, die was daarbij.

El Plan Badajoz: jongeren werden daarnaar gelokt om er te werken. De grond werd daar verdeeld. Unos regadillas die ze daar aanlegden op gronden die onteigend waren. Mijn baan was daar het nivelar te regelen, de aanleg van irrigatiekanalen en colonos vinden. Dit waren 33 dorpen. 8 tot 10 duizend families waren daarbij betrokken. Dit ging zone voor zone.

De fincas van de duque de Solferino waren eigendom van de reforma agraria, de eigenaar kon niet zomaar zeggen of doen wat hij wilde. Als bijvoorbeeld iemand gefusilleerd was of gevlucht en iemand anders nam dat land in bezit, dat is een daad van bandelalismo, en dit grondbezit was juist gebaseerd op een wet, op een wettelijke onteigening.

Na de oorlog hadden de mensen die gevlucht waren, hun grond kunnen opeisen. Er was in Madrid iemand voor aangewezen en men kon niet zomaar die gronden gaan bewerken of in beslagnemen. Tot 1941 kon men de grond opeisen. Daarna kon er meegedaan worden aan een inschrijving, concurso.

Misschien ontbraken in A. 5 tot 10 % van de eigenaars maar dat weet ik niet omdat er geen volkstellingen werden gehouden. Want tot het eind van '41 is er geen geld geïnd van de kolonisatie. Als er grond onbewerkt lag kon een buurman die in die tijd wel bewerken, maar hij werd geen eigenaar als die al een lote had. Hij kon die grond wel vragen voor z'n zoons.

Maar ook de zoons van hen die verdwenen waren, de familie, konden de lote opeisen. En dan werd gekeken naar wie de grond het hardste nodig had.

Meneer Mesalle, mijn voorganger, kwam uit Madrid om dit te regelen. Hij kwam zo af en toe rondkijken om dit alles te regelen.

Benadrukt het volgende een paar maal:

Maar politiek was hij niet, hij was meer een technicus, een functionaris bij het ministerie.

Er zijn spookversies over dit geheel, over de oorlog en zo...

H: Hozzo?

Legendes, die, nee, er was niets politieks bij...

H: Maar hozzo, op welke manier was er sprake van een legende? U heeft nu een idee hoe we ons baseerden op dezelfde wetten als vroeger. Maar anderen zeggen dat die meneer terugkwam en dat z'n grond in handen van een ander was. Maar die heeft niets gereclameerd, en dat had hij kunnen doen; het was niet meer dan een organisme van de staat, no. En die ander had dan al betaald, wel goedkoop, maar er was al betaald.

H: Wat ik niet begrijp is het paleis, wat is daarmee gebeurd? Dat was toch ook bezit van hen? Maar meneer Sagarra die heeft het gekocht. Hoe was het mogelijk dat hij dat kon kopen?

Het paleis daar stelden ze geen belang in. Want de belangrijkste taak van het instuto de colonización is de grond, de verdeling daarvan in percelen. De grond was het meest belangrijke. Het paleis zat in dezelfde aankoop nietwaar? En als iemand dat in produktie wilde brengen kon hij het krijgen. Er was een ander paleis in Seros. De gemeenteraad wilde het kopen want het had artistieke waarde, en het instituto gaf het cadeau. In Albalate voor een symbolische prijs. Kijk naar de wet van '27: de totale prijs 899.745 ptas, de grond was 800.000 ptas, het paleis kostte hem dus 99.745 ptas. Maar nu is het toch eigendom van de gemeente?

Ja, ja. Handige man, die Sagarra.